

Política de professorat a la UPF?

Una mirada crítica des del PDI a l'informe del rector al Claustre

D'entrada, volem felicitar el rector i el seu equip de govern en el canvi de la seva política informativa sobre el Claustre. Remarquem en aquest sentit la disponibilitat de l'informe del rector per part dels claustrals prèviament a la celebració del claustre. També ens complau que en l'apartat d'aquest informe dedicat al professorat es faci esment continuat al diàleg i a la relació fluida amb els òrgans representatius del professorat.

Ara bé, a pesar de la importància d'aquests dos elements positius, el Claustre va posar sobre la taula que hi ha alguns factors de comunicació i relació que no acaben de funcionar. Potser captivats per la imatge i per allò que hauria de ser –però que malauradament no és–, la ‘Pompeu’, i concretament el seu equip dirigent, té poca cura de les persones que en formen part i això és reflecteix en una manca de representativitat dels òrgans de govern i control, en la baixa assistència, en el desencís o, fins i tot, en la directa oposició a l'acció de govern.

Per mostrar el desajust entre la realitat i la visió que en tenen els nostres governants, volem aportar des de la JPDI i el Comitè d'Empresa de PDI algunes precisions, a l'entorn de la política de professorat i de les relacions institucionals que comenta el rector en l'[informe presentat al Claustre](#) de la UPF del dia 29 d'abril de 2008.

1. Diu l'informe, en la pàgina 27: *Les polítiques i la gestió relacionades amb el personal docent i investigador estan en aquests moments totalment condicionades pels que són els dos grans reptes de la Universitat: per una banda, l'adaptació de la nostra oferta docent (grau i postgrau) a l'EEES; i, per altra banda, l'objectiu de fer de la UPF una universitat intensiva en recerca. Aquesta és, a més, la previsió del Pla d'Actuacions: gestionar les necessitats de plantilla i de carrera professional del professorat de la UPF ajustant-se als objectius de la Universitat en l'àmbit docent i de recerca.*

Donada la generalitat dels objectius, també es podria fixar com a fita fer una Universitat *'intensiva en docència i recerca'*. No obstant això, volem fer èmfasi en la paradoxa que, tal vegada, **per aconseguir els objectius remarcats, es requereix una implicació de les persones** que integrem el col·lectiu docent i investigador de la UPF. D'aquesta manera remarcarem que les organitzacions, quan es plantegen en els seus resultats la implicació o compromís de les persones que en formem part, utilitzen dues vies prou explorades al llarg dels temps: a) **informar, consultar, negociar i obrir vies de participació efectives**; b) **oferir incentius i estímuls**, per reblar les iniciatives anteriors.

Malauradament, a la UPF –potser per la urgència temporal de les decisions en un context de canvi vertiginós i de *inputs* procedents d'institucions externes (Conselleria, Ministeri, ANECA, UE)– estem decidint qüestions cabdals en uns lapses de temps massa curts; **això**

dóna la impressió de poca transparència i mala comunicació. Per si això fos poc, **el context econòmic i salarial no permet albirar incentius** que disminueixin els efectes de l'amenaça anterior. Per tant, només queda una opció que el nostre equip directiu repeteix com una oració per allunyar els mals averanys: som la millor universitat, som els millors ... Però és suficient això quan la capacitat adquisitiva està tan ajustada?, o bé quan es demana adaptació, flexibilitat i renovats esforços per Bolonya, pels nous estudis, pels nous plans, per la nova docència, la recerca, la publicació, la gestió? O, simplement, per posar en marxa iniciatives imposades per terminis i contextos exteriors?

Però hi ha un altre aspecte important i que no està tractat en el paràgraf anterior. Els problemes esmentats afecten a tot el professorat i a tots els investigadors; però uns són funcionaris o tenen contracte fix i, per tant, estabilitat en el seu horitzó laboral i, **altres, malauradament molts altres, tenen una relació temporal amb la UPF.** La seva incertesa en temps incerts augmenta. I es aquí on volem comentar les xifres de la taula de la pàgina 27 a l'entorn de l'estabilitat o no del PDI. En primer lloc, s'ha de dir que és un període molt curt i, no obstant això, ja es dibuixa una tendència clara: han disminuït els cossos docents funcionaris i han augmentat els permanents contractats laborals, **però no en la mateixa proporció que augmenten els temporals i, sobretot, els investigadors i els becaris.**

Segons l'**informe breu** (pàgina 6) l'estabilitat del professorat és d'un 38% perquè d'entrada **els 655 temporals que s'hi esmenten només computen de l'ordre del 50%**, al mateix temps que **els lectors i Ramón y Cajal no es consideren com a temporals**, i que **els centenars de becaris que fan classe i que tenen contracte laboral no compten.** Curiosament només introdueixen els equivalents a temps complet entre el personal temporal, mentre que tot el personal permanent, independentment de la seva dedicació, es considera a temps complet (fent les equivalències a temps complet el nombre de permanents es reduiria en uns 20); o, coses de la casualitat, no hi ha coincidència en el nombre de temporals entre l'informe complet i el breu. No es tracta de discutir punt amunt o punt avall, car totes dues parts treballem amb els mateixos nombres absoluts, però necessàriament hem de discrepar en els criteris d'agrupació. Ara bé, si tenim en compte una perspectiva més àmplia, **el professorat estable (funcionaris i laborals) ha passat de ser un 35–40% en els anys noranta al 25–30% de l'actualitat** –i els comptes els feia el mateix servei que ha confeccionat les dades de l'informe del rector–.

A més, a la pàgina 30 de l'informe es parla de la redefinició de les figures de becaris (acord del Consell de Govern de 18 de juliol de 2007). Durant la sessió del Claustre **ja es va fer palesa la preocupació generada per la implantació de la nova figura de becari de docència.** Per tant, no és només una qüestió de xifres i d'interpretació de les mateixes, sinó la forma inicial de no reconèixer els drets als treballadors: treballen o no treballen els becaris?, on comptabilitza la seva docència?, s'està amagant un nou nínxol de precarietat? Per tant, restem a l'espera d'un aclariment per part del Rectorat sobre la definició d'aquest figura, dels seus deures i drets laborals.

També s'ha de dir que, punt amunt o avall, **el percentatge d'estabilitat està molt lluny de**

la mitjana catalana i espanyola, i del que estableix la llei, i davant d'aquest argument, l'única justificació que en reunions conjuntes ha expressat el vicerector és que el professorat temporal de la UPF no s'acredita o no s'habilita. És això cert? Fins a la seva elecció, i després d'aquesta, el rector argumentava que la UPF es caracteritzava, a diferència de la resta d'universitats, per la capacitat d'acreditació del seu professorat en formació. Què ha passat en aquests 3 anys? Potser **falta una política pròpia de la UPF en l'àmbit del professorat?**

El fet cert és que hi ha un bon nombre de professorat a diferents departaments amb l'acreditació necessària per establir-se, però que simplement no poden fer-ho perquè no es convoca el concurs corresponent.

2. Sobre la dedicació del professorat en els nous plans, diu l'informe en la seva pàgina 28: *els tres vicectors directament implicats en la matèria s'han reunit en diverses ocasions amb els directors de departament, els degans i directors d'estudi, els responsables del CQUID i tècnics del PAS. Aquesta primavera, el Consell de Direcció tindrà una proposta nova, simple i útil per al debat amb els responsables acadèmics i amb els representants dels treballadors. La proposta es basa en la idea d'una dedicació igual per a tots els professors equivalent a les antigues 120 hores, que tradueix aquestes hores a unitats de docència i a les seves equivalències amb una sèrie d'activitats centrals en la docència organitzada segons l'EEES. (Pla d'Actuacions, 27.2)*

Bé, doncs ja la primavera està força avançada i en la reunió de la JPDI amb el vicerector de Professorat del 28 de febrer (la primera reunió formal amb el vicerector des de l'elecció de l'actual JPDI), ja es van plantejar 3 qüestions centrals: la primera, **un pla d'estabilització i de carrera del professorat** (l'anterior planta va acabar la seva vigència el gener de 2007); la segona, **la planificació de la dedicació del professorat en els nous plans d'estudis**, per disminuir la generació de noves injustícies i desigualtats, o per allunyar la temptació de posar-les en marxa augmentant el sacrifici i el voluntarisme del professorat estable, o incrementant les quotes de precarització i explotació encoberta dels professors en formació o temporals; la tercera, **la posada en marxa d'una mesa conjunta** (junta, comitè PDI i direcció UPF) per transmetre la informació, formular consultes i, naturalment, fomentar la participació de la comunitat universitària i la negociació a través dels representants legals dels professors.

Pel que fa a la participació en la definició de la nova dedicació, tant en aquesta reunió amb la JPDI, com en la reunió amb el comitè d'empresa PDI, com en la reunió conjunta de 24 d'abril, la resposta del vicerector va ser una informació vaga, sota la justificació de la complexitat de la qüestió, de la seva delicadesa i del fet que això ja ho tractaven òrgans més competents. Per exemple, segons el vicerector, els degans i directors n'estaven plenament informats. La nostra sorpresa va ser que tampoc els degans i directors sabien res més que lleugeres vaguetats sobre la nova dedicació (no va ser fins una setmana més tard que varen ser informats). Hem de tenir en compte que hi ha una obligació legal d'informar i consultar els representants dels treballadors amb relació a les modificacions substancials de

les condicions de treball col·lectives. Davant l'incompliment del procediment establert a la normativa laboral, és previsible que aquest tipus de conflictes puguin acabar dirimint-se en seu judicial.

Però la qüestió potser és tan complexa que, com en iniciatives anteriors, l'atzar i la imprevisió intervindran més d'allò desitjable. Potser no s'adonen que en temps de canvi i transformació, una forma saludable de transformar la incertesa i la resistència al canvi, que generen elevats nivells de desconfiança, és implicar i fer partícips a les persones afectades. Quan serà aquest debat que promet el rector en el seu informe? Per què el vicerector de Professorat és tan poc receptiu i poc col·laborador amb els representants legals del professorat? Fins i tot, un cop redactades aquestes pàgines, un professor ens ha enviat la proposta (o esborrany, o com vulguin que es digui) de l'equip de direcció sobre les dedicacions, mentre que **el vicerector no ha considerat avinent posar-nos-en al dia als òrgans representatius**.

3. També en la pàgina 28 i en referència a la carrera acadèmica es diu: *el model UPF 2004 d'un sistema estable de contractació i de promoció ha estat assumit pels departaments i és àmpliament acceptat*.

Si aquest és el cas, **per què ha disminuït de forma tan important l'estabilitat?** Per què el vicerector es pren a broma a la JPDI quan aquesta es preocupa per l'estabilitat i per la carrera del professorat **tan lluny del 56% d'estabilitat estatal? Per què hi ha diferències d'estabilitat tan importants entre uns i altres departaments?** O, per què al final argumenta que el professorat en formació de la UPF no s'acredita, ni s'habilita? Si aquest fos el cas, la UPF no pot tenir com a objectiu principal ser una universitat intensiva en recerca, ja que primer ha de preocupar-se per tenir bons professors i bons investigadors i, aquests, és obvi que no han de tenir problemes per acreditar-se. I, si com ens temem, l'argument del vicerector és una veritat a mitges, què és allò que realment falla? Doncs segurament, com ja hem argumentat, el fet de **no tenir una política general de professorat**.

4. Sobre la dinàmica amb els representants legals del professorat –JPDI i Comitè d'Empresa– diu la pàgina 29: *s'han fet reunions per acordar les agendes i els temes prioritaris tant amb la nova JPDI com amb el nou Comitè d'Empresa. A banda de donar curs al que s'estableix en el conveni col·lectiu i a les demandes de la Comissió Paritària, es perfilen com a objecte de treball conjunt amb els sindicats l'anàlisi del concepte de "fals associat" i la identificació dels professors als quals escau (feina acabada pel servei de PDI de la UPF, presentada, discutida i consensuada amb el Comitè d'Empresa) i el disseny del marc bàsic per a l'elaboració d'una nova planta de professorat a la UPF (compromís que he adquirit per al 2009 amb la JPDI)*.

Aquí la qüestió és pràcticament kafkiana. La relació va començar fatal perquè el vicerector de Professorat no va voler reunir-se amb el Comitè d'Empresa en la seva constitució i, amb la JPDI, només ho va fer, després de exigir-ne que fos amb una delegació. Naturalment, un

cop es va adonar de la gravetat de la seva actuació, es va excusar tot dient que ell mateix ens convocaria en un termini breu. Doncs bé, aquests fets van succeir al juliol de 2007 i la primera reunió amb els representants del PDI funcionari va ser al febrer de 2008 i després de ser-li sol·licitada pels darrers. Tampoc el representant de l'equip de direcció sembla molt còmode discutint les matèries d'estabilitat, carrera i dedicació, amb els representants dels treballadors; com a molt ens informa de coses que ja sabem, **deixant de banda la consulta o sent absolutament impermeable a la perspectiva de negociar** –tot i que el Comitè d'Empresa PDI, per llei, està autoritzat a ser-ne informat, consultat, i a negociar–.

Pel que fa a les paraules de l'informe sobre *'el que s'estableix en el conveni col·lectiu'* i *'les demandes de la Comissió Paritària'*, el Comitè d'Empresa pràcticament no ha tingut oportunitat de tractar cap altre tema amb el vicerector més que aquells per als quals el conveni marca un calendari: la regularització dels "falsos associats" i la participació dels representants del personal en els processos de selecció del professorat contractat. En el primer tema de moment **s'ha estat treballant amb uns criteris que no inclouen la totalitat de persones afectades**, seguint el discurs oficial segons el qual "a la UPF no n'hi ha, de falsos associats, com a molt hi ha alguns casos puntuals". Només cal recordar que, d'acord amb la llei en vigor, els professors associats han de ser persones "*que acrediten ejercer su actividad profesional fuera del ámbito académico universitario*". És trist comprovar com, cada vegada que hi ha un avanç legislatiu per reduir la precarietat del professorat, hi ha universitats que l'ignoren o troben la manera de donar-li la volta i usar-lo en sentit contrari. Pel que fa a la participació en els processos de selecció, encara no hi ha hagut cap negociació, **només s'està aplicant un "acord" imposat pel vicerector** que ja en la primera ocasió de posar-lo en pràctica s'ha revelat totalment inútil.

Des d'aquesta perspectiva, les paraules de l'informe del rector: *'acordar agendes i temes prioritaris'*, *'treball conjunt'*, *'compromís'* amb els representants legals del professorat sonen buides. Sobretot si tenim en compte que a la nostra reclamació sobre la participació en l'elaboració d'una nova planta de professorat (la vigent reposa en pau des de gener de 2007), el vicerector fins ara només ha donat llargues amb l'excusa de Bolonya, nous plans d'estudis, canvis, etc.

5. Sobre la redacció de bases per a un reglament sobre professorat diu la pàgina 29: *les bones pràctiques en el terreny de la dedicació completa dels professorat són objecte d'interès molt especial per part del vicerector de Professorat, que, per al 2009, projecta, amb l'assessorament expert necessari, una guia per orientar el professorat a exercir tots els seus drets (no sempre coneguts) i, naturalment, a complir les seves obligacions (igualment no sempre conegudes). (Pla d'Actuacions, 28.1)*

Parlar de bones pràctiques limitant-les a la dedicació completa del professorat no només és un contrasentit, sinó un eufemisme, i de nou una falta de respecte envers els representants legals lliurament elegits. Tradicionalment, quan la UE o la OIT parlen de bones pràctiques, es refereixen a **millorar la qualitat de l'ocupació i del treball en general** i no a un aspecte particular. Aquestes organitzacions, a més, recomanen que les bones pràctiques comencin

per **compartir informació** o per posar en marxa de comú acord entre les parts totes les mesures per **millorar l'ocupació, les condicions de treball, i la salut dels treballadors**. En canvi el nostre Rectorat no ha fet ni la menor intenció de compartir amb els representants legals del professorat aquest conjunt de mesures. Precisament, a nivell internacional, un dels camps on millor s'han implementat aquestes bones pràctiques és en el de la qualitat de la vida en el treball i la salut laboral; doncs bé, en resposta a la nostra preocupació sobre els resultats de l'informe de riscos psicosocials, el Rectorat ha decidit, com aquell qui diu, 'arxivar les diligències,' en lloc d'entomar la qüestió i **assegurar un estudi amb totes les garanties que perfili amb més exactitud el grau de risc del treball docent i investigador** a la nostra Universitat. Ara, això sí, en la pàgina 31 de l'informe el rector conclou: '*S'han avaluat els riscos psicosocials dels diversos col·lectius, i s'ha presentat l'Informe de Riscos Psicosocials que n'ha derivat*'. D'aquesta manera es perfila clarament el tarannà del nostre Rectorat, l'apropiació com a metàfora, i per tant buida de contingut, d'un concepte, 'bones pràctiques d'ocupació', que només és realitat en la pràctica i perquè aquesta sigui efectiva ha de ser compartida entre l'equip de direcció, els representants del personal i el mateix personal.

6. En relació amb la situació de les dones a la UPF, en la pàgina 31 de l'informe del rector s'esmenta el compromís institucional en l'elaboració del Pla d'Igualtat Isabel de Villena previst per al PAS i el PDI. Al respecte, els òrgans de representació dels treballadors considerem que **el punt de partida de l'actuació futura de la UPF ha de ser necessàriament el magnífic treball de diagnòsi present en l'informe *L'estructura de gènere a la Universitat Pompeu Fabra*, realitzat per les professores Mª José González, Irene Lapuerta i Àgueda Quiroga. Aquest estudi, promogut pel rector i publicat pel Consell Social de la UPF, sobre la composició per gènere dels col·lectius d'estudiants, PDI i PAS de la UPF, arriba a conclusions i reflexions molt importants, que s'han de tenir molt en compte de cara a l'elaboració del Pla d'Igualtat.**

L'informe mostra que, pel que fa al PDI, encara que partim del fet que ha augmentat el nombre absolut de dones que s'han incorporat a la UPF (actualment unes 505), **la seva proporció en el PDI és de només un 33,2%**. També **destaca l'existència de desigualtats horitzontals i verticals**, amb una presència molt reduïda de dones en les categories superiors. Així mateix, **és preocupant la pèrdua d'una part significativa de professores i investigadores que abandonen la carrera acadèmica**, en especial en l'etapa de tercer cicle. Per aquesta raó, el Pla d'Igualtat de la Universitat Pompeu Fabra ha d'analitzar els motius d'aquesta situació i fer una previsió de propostes d'actuació.

Per altra banda, considerem que **la situació de les dones a la UPF s'ha de tractar des d'una perspectiva integral i transversal**, i no solament des del vessant de la conciliació de la vida personal i laboral, que, encara que és un aspecte essencial, només constitueix una part dels possibles àmbits d'actuació de la Universitat en relació a les polítiques d'igualtat que es podrien posar en marxa. En aquesta línia, no oblidem que la UPF –seguint les directrius que marca el Departament de Treball de la Generalitat– hauria d'actuar en

àmbits com el llenguatge no sexista, l'accés i permanència als llocs de treball, la promoció professional i la promoció del seu personal, l'ordenació del temps de treball per afavorir la corresponsabilitat entre homes i dones, la salut i la prevenció de riscos laborals des de la perspectiva de gènere, la prevenció de l'assetjament sexual i per raó de sexe, entre d'altres.

7. Per concloure: en el moment de l'elaboració de l'informe anual, **el rector hauria de tenir en compte totes les organitzacions que conformen la Universitat**, entre elles les organitzacions sindicals i de representació dels treballadors. Tenir en compte només l'opinió dels membres de l'equip rectoral i directiu de la UPF, pot portar a diagnòstics equivocats i, sobretot, a la necessitat de desmentir categòricament per part dels representants legals del professorat l'idíl·lic panorama de relacions, negociacions i pactes dibuixat per la nostra màxima autoritat.

El desacord ha quedat palès en les pàgines precedents en qüestions tan importants com:

- **La manca d'una política UPF de professorat** que genera incertesa i sensació de precarietat en les carreres acadèmiques.
- **La falta d'informació i participació** en decisions tan sensibles com ara els plans d'estabilització i promoció del professorat, o de la dedicació docent en l'horitzó dels nous plans d'estudi.
- **La distància entre l'opinió del rector i la dels representants legals del professorat** sobre les relacions comunes; ni s'han acordat agendes i temes prioritaris, ni tampoc s'ha fet cap esforç de treball conjunt, i molt menys per assolir compromisos i acords. No tan sols en els temes anteriors, sinó tampoc en el terreny de les bones pràctiques de la dedicació del professorat, Pla d'Igualtat, etc.

Per tot això **reclamem la formalització de les relacions entre els representants legals del professorat i la direcció de la Universitat**. Volem un tracte de serietat i rigor. També **reclamem la participació del professorat en les qüestions que l'afecten**, incloses les decisions sobre titulacions i plans d'estudi. La sensació general és que les urgències i el secretisme estan substituint el debat i la transparència.

Junta de Personal Docent i Investigador

Comitè d'Empresa de Personal Docent i Investigador

Barcelona, 26 de maig de 2008